

Novellitoodangus on ainsaks tõeliselt silmapaistvaks raamatuks August Jakobsoni „Mälestusi laulvast kuldnokast“, milles käsitletakse kas haiguse, vigastuse või ka lihtsalt vanaduse tõttu täisväärtuslikust elust väljalülitatud isikuid, misjuures Jakobsoni varasemate teostega võrreldes võime näha üha tugevamat rõhuasetust tegelaste psühholoogiale. K. A. Hindrey kogu „Hukatus Mälariil“ on õigem vaadelda teise täiendatud trükina kui uue koguna, kuna selle viiest novellist tervenisti neli on ilmunud juba varem eri peatükkidena romaanides „Suremise eod“ ning „Urmas ja Merike“. Oskar Lutsu „Maa ja linn“ oma kahe memuaarliku jutustusega võib eeskätt täita ehk ainult ajaviitelektüüri ülesandeid.

Romaani alal on 1939. a. ilmunud kolmekümne teose ümber, kuid ainult viis-kuus neist pakuvad midagi tõeliselt uut ning väärtuslikku. Peale selle tulevad enam-vähem keskpärastena arvesse veel umbes kümmekond romaani, kuna aga kõik muu, niisiis pool aastatoodangut, ei rikasta meie kirjandust mitte mingil viisil.

Aastatoodangu kõige sisutihedamaks romaaniks on kahtlemata A. H. Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“, mis vormiliseltki on selle autori üks kõige keskendatumaid teoseid. Primitiivse loodulapse (Vanapagana) ja tsivilisatsioonist rikutud tänapäeva-inimese (Kaval-Antsu) vahekorda jälgides on Tammsaare teravalt ning vaimukalt arvustanud kaas-aja kultuuriavaldusi ja sotsiaalset struktuuri. Selle äärmiselt aktuaalset ilmet omava teose kõrval muutus asjaolude kokkusattumise tõttu päevahuviliselt tähtsaks teoseks ka K. A. Hindrey romaan „Ja